An. I. Nr. 9-10 Lei 10 Ex. Noem.-Dec. 1934

TIMOCUL

Revistă Culturală

ORGANUL SOC. CULTURALE "TIMOC" a ROMÂNILOR DIN VALEA TIMOCULUI ŞI DREAPTA DUNĂRII

ION C. GRĂDIŞTEANU
1861-1932
Intemeetorul mişcării naţionale a Românilor din V. Timocului şi dr. Dunării

Girant responsabil: Dr. P. Vodă-Timoceanu

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, B-DUL CAROL I, 6

TIMOCUL

ORGAN AL SOCIETĂȚII CULTURALE «TIMOC»

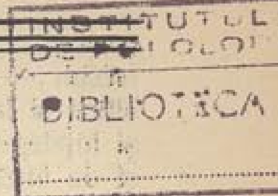
APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET

ABONAMENTE:
Lei 50 „ „ studenți
„ 100 anual pentru particulari
„ 500 „ „ instituții

Redacția și Administrația:
B-dul Carol No. 6
București

CUPRINSUL:

Secretar de redacție: PETRE FLORESCU

Un an de luptă

Un an de luptă, un an de sbucium.

Se cuvine deci, sa facem o scurtă recapitulare a celor realizate până în prezent.

Am spus de la început, că prin revista noastră ne-am propus să înfierăm nedreptățile ce se fac fraților noștri de peste Dunăre, sa aducem la cunoștința opiniei publice dezideratele lor strigătoare — pentru a li se da școală și biserică. Măsura în care am atins acest scop inițial al

Comitetul de redacție al rev. cult. „Timocul"
Planul I: mij. D-l Dr. P. Vodă-Timoceanu, dr. D-l A. I. Andrei, st. D-l P. Florescu.
Planul II: dr. D-l Ing. D. Truia, st. D-l Av. Crăciun Popa.

nostru — ne-a dovedit-o atât presa noastră cât și bucuria stârnită în sufletul celor de peste hotare, pe care am arătat-o la timp.

Dar pe lângă acest program al nostru, noi am mai dat la iveală și alte laturi ale problemei: interdependența popoarelor balcanice pe tărâmul cultural și național in

trecut, — ceeace înseamnă că aceste legături se pot intensifica și în viitor, — bineînțeles, dacă ar exista bunăvoință și înțelegere. Dovada este că revista noastră a fost cerută și de intelectualii bulgari din țară — și relevată chiar de presa bulgară, iar în articolul «In loc de recenzie», se arata ce influență a avut în trecut elementul românesc din Balcani asupra poporului sârbesc.

Toate aceste ne îndreptățesc să afirmăm că revista culturală «Timocul» umple un gol în publicistica românească, iar cât privește rostul ei în viața românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării, — despre aceasta va vorbi istoria. Steagul este desfășurat! Și sub faldurile steagului se vor grupa toți acei cari văd cu ochii clari viitorul românismului în Balcani!

Știm că urgia celor cari reprezintă autoritatea statelor respective se va desfășura și de azi încolo asupra fraților noștri oropsiți!

Știm că ura contra valahului și setea de sângele lui, — nu va înceta atâta timp, cât poporul românesc cucerește zi cu zi, toate treptele posibile a unei civilizații și măriri, care este ca un ghimpe în ochii vecinilor săi.

Dar noi mai știm, că resursele morale și spirituale ale neamului nostru sunt incalculabile și credem, că nimic nu va fi în stare să distrugă graiul și conștiința națională la românii hărăziți de soartă să rămână în afara hotarelor țării lor firești.

Tari în credința biruinței noastre finale, cauzei fraților noștri de peste hotare, noi pășim liniștiți în anul al doilea de apariție, fiind convinși, că în felul acesta ne facem datoria față de cei din al căror sân am plecat, cât și față de Țară, pentru al cărei bine și viitor trebue să ne luptăm cu toate mijloacele și forța de care dispunem.

ALEA IACTA EST!

Dr. P. VODĂ-TIMOCEANU
Preș. Soc. Culturale „Timoc"

Tragedia românilor intelectuali din Bulgaria

In totdeauna, când s'a făcut vorba despre relațiunile dintre România și Bulgaria, ca în urma unui semnal dat, presa bulgară s'a grăbit să adaoge că românii, supuși bulgari, și în special intelectualii, se simt în Bulgaria ca la ei acasă.

Dela cel mai mic redactor politic până la cel mai însemnat publicist și politician bulgar, — continuă să inducă în eroare, cu unicul scop de a ascunde o realitate, din cele mai teribile, deoarece românii intelectuali din Bulgaria, nu numai că nu se simt ca la ei acasă, dar situația lor este insuportabilă, — prin faptul că le aduce peirea lor sigură. Prin urmare, această minciună, care se răspândește de gazetarul sovinist, până și de profesorul de drept internațional dela Universitatea din Sofia cu o plăcere diabolică, — e pecât de nedemnă, pe atât de brutală, din care cauză trebue atacată și biciuită cu asprimea cuvenită.

* * *

Acum câtva timp, guvernele Liapceff-Mușamanoff, au avut o politică specifică față de românii intelectuali din Bulgaria. Partizanii acestor regimuri nimiceau moralmente pe orice român cu o oarecare cultură, — creindu-i o astfel de situație, ca să-i se ia fel de fel de impozite neprevăzute nicăeri. In tot cazul această măsură, deși mai rafinată, era oarecum mai acceptabilă. Aderenții actualului regim, ca orice novatori, sunt mai prompți. Orbiți de baioneta lor, ei nu sufăr nimic strein și atacă violent. Și bine

înțeles, românii intelectuali din Bulgaria sunt cea mai bună țintă de bătae. In loc, însă, să recurgă la alte măsuri de rigoare utilizate până în prezent, ei, acum, pur și simplu le iau posibilitatea de a trăi. Astfel, sute de familii de funcționari publici și particulari, sunt lăsate pe drumuri, deși au servit unii câte 20 de ani în modul cel mai devotat. Toți acești intelectuali sunt de felul lor fiii de țărani harnici și buni economi, care în decurs de ani de zile, au cheltuit din micul lor venit, pentrucă la bătrânețe, aceștia să le fie în ajutor.

Acum, și puținii la număr intelectuali, cari din diverse motive au rămas la locurile lor, sunt neîntrerupt insultați, umiliți și ca oameni și ca cetățeni. Față de ei purtările sunt brutale, — iar obligațiunile lor sunt din cele mai crude. Și ei duc cu stoicism calvarul sclavului, care pot în orice moment să fie aruncați în stradă.

Acești oameni port în ei însuși nenorocirea lor: sunt români din naștere, iar dacă ar îndrăzni să-și manifesteze naționalitatea lor, vorbind o singură vorbă românească, șovinistul bulgar îi va trimite îndată ca mosafir, — agentul polițienesc, să-l conducă și supravegheze din umbră.

Cea mai grea este însă soarta acelor români intelectuali, care trăesc în centre de mare aglomerație a elementului românesc, cum este în jud. Vidin. Aci în jurul Vidinului și orașului Lom, — persecuțiile au ajuns până la paroxism. De pildă, medicul român nu trebue să aibe clienți bulgari pentru că este... trădător.

Advocatul român, când este chiar de partea lui dreptatea, nu poate câștiga procesul, iar dacă reclamantul român are dreptate, judecătorul bulgar nu se sfiește să permită Temidei să privească cu un ochiu spre... națiunea bulgară. Acolo la Vidin, în această Golgotă a românismului timocean, barbaria cea mai deșanțata este în plin curs. In cele 30—40 de școli din Plășile Vidin, Lom, și Cule se trimit învățători, nu de a instrui pe copii, ci de a spiona pe cei care se simt românește. In aceleași sate românești sunt numiți de noul regim primari cu studii superioare, — însă, bine notați ca «buni patrioți bulgari» și oameni cu voință și mâna forte.

Acum o lună de zile, presa bulgară a anunțat că guguvernul bulgar va elabora un proect de lege pentru verificarea capacității intelectuale ale cetățenilor. Asta nu este nimic altceva, decât o nouă armă contra românilor din Valea Timocului. Această diferențiere a cetățenilor a și început să gătue pe unii din românii intelectuali din Plasa Lom, căci printr'o simplă ordonanță au fost dați afară (ord. No. 3042 din 2 Oct. a. c.) 18 învățători pe motiv că sunt suspecți pentru siguranța statului. In realitate ei sunt bieți români, născuți din țărani români din plasa Lom, cari au numele românești, ca: Floarea, Dinu Vasilache, Niță etc., care au stat ca un ghimpe în ochii vreunui colonel bulgar.

Situația grea și fără eșire a intelectualului român din Bulgaria, este mai mult ca evidentă. Și această situație este atât de tragică și teribilă, încât el este împiedicat spre a se manifesta în toate direcțiile ca cetățean. Pentru el nici nu există lege, pentru că în momentul de față ea a îmbrăcat haina decretului lege. Dar românul intelectual din Bulgaria, cere, pe drept cuvânt, aer. El dorește să trăiască, pentru că simte în el energiile potențiale ale unei nații, care trebue să trăiască. Și oricine care'l v'a ajuta în privința aceasta, va fi socotit ca un frate.

Timocean dela fața locului

Colonizarea Cadrilaterului

Printre multiplele probleme ale statului, desigur că se află şi problema colonizării unora din nouile ţinuturi ale ţării, câştigate atât după campania din 1913, cât şi după războiul mondial, unde elementul romănesc se află în inferioritate numerică faţă de restul autohtonilor-minoritari şi unde bineînţeles statul avea terenuri disponibile.

Problema colonizărilor este de o importanţă capitală pentru ţară, pentru că „a cuceri" este mult mai uşor decât a păstra ceeace ai cucerit. Aşa fiind, statul, imediat după război, a sesizat această chestiune şi a procedat la organizarea lucrărilor de colonizare în interiorul ţării. In acest scop, la început s'a creiat o Direcţiune specială în Ministerul de Domenii, care mai târziu s'a transformat în Oficiu Naţional de Colonizări. Cum a fost organizată această instituţie, nu ne interesează, dar ne interesează rezultatele practice ce le-a dat, în urmărirea atingerii scopului pentru care a fost creiată. Pentru aceasta, vom căuta a descrie câteva stări de fapt, bine cunoscute, din cea mai importantă regiune a ţării, supusă operei de colonizare,— Dobrogea Nouă.

Cadrilaterul, care se află la o depărtare numai de 50 km. de capitala ţării, compus din judeţele Caliacra şi Durostor, la anexarea lui avea o populaţie foarte eterogenă de venetici minoritari: bulgari, turci, tătari, găgăuţi ş. a. şi foarte puţini români, fiindcă cu toate că acest ţinut istoriceşte ne aparţine, elementul romănesc cu timpul a fost înlocuit cu naţionalităţi de ale nouilor stăpâni ai locului.

Totuşi, numărul populaţiei autohtone, fiind foarte mic în raport cu întinderile de pământ cultivavil, statul a găsit aci mari disponibilităţi de terenuri cultivabile, pe care a admis prin legea colonizărilor, să fie date elementelor româneşti, care vor să se aşeze definitiv în acel ţinut.

Ideia a fost cât se poate de bună şi de sănătoasă, fiind-că se tindea ca un întreg ţinut, aproape sălbatic, să fie redat civizaţii, iar elementul romănesc promovat şi consolidat la graniţa

ţării, cea mai expusă invaziunilor, formând astfel o adevărată avangarda naţională.

La început, colonizările în Cadrilater s'au făcut cu romăni din vechiul regat, dar fiindcă, dintre aceştia s'au oferit prea puţini ca să meargă acolo, s'a aprobat să se admită la colonizare în acel ţinut şi românii de peste hotare, doritori a veni şi a se stabili în ţară, în special macedo-români şi români de pe Valea Timocului şi dreapta Dunării.

Cunoaştem foarte multe familii de ale acestor români de peste hotare, precum şi entuziasmul cu care au venit în ţară pentru a fi colonizaţi în Cadrilater, dar cunoaştem şi calvarul ce a au avut de îndurat odată sosiţi în ţară.

Transporturi întregi de sute de familii de macedo-români, a trebuit să stea luni de zile prin porturile Constanţei şi Giurgiu, să îndure cea mai neagră mizerie de foame şi frig, până să găsească o modalitate de plasare a lor pe la nouile vetre în Cadrilater. Acelaş lucru s'a întâmplat şi cu familiile de români timoceni, care veniţi în ţară au fost lăsaţi luni de zile, pur şi simplu la voia întâmplării, pentru ca abia târziu să fie trimişi fără nici-o regulă, prin diferitele comune din Cadrilater şi forţaţi să trăiască prin casele bulgarilor şi turcilor, îndurând tot felul de neajunsuri şi umilinţe. Din această convieţuire forţată, desigur, că s'au născut şi diferite nemulţumiri şi animozităţi, care au dat naştere la multe conflicte, unele chiar sângeroase, între coloniştii români şi populaţia autohtonă minoritară.

Dar neajunsurile coloniştilor n'au fos numai acestea, ele au fost foarte multe şi durează chiar şi astăzi încă, provenind şi din felul cum au fost împroprietăriţi. Din cauza cadastrului şi a comasării ei au fost şi mulţi, mai mult încă şi astăzi după 10 ani de şedere în regiune, simpli arendaşi de terenuri, pe care le lucrează cu anul, neştiind încă unde vor fi stabiliţi definitiv, din care cauză nu-şi pot înjgheba încă gospodării, ducând o viaţă de nomazi, fiind forţaţi a locui prin casele altora sau prin bordee. Multe alte familii au rămas şi până acum nu numai neîmproprietăriţi, dar nu li s'a dat nici măcar pământ în arendă pentru a-l lucra spre a-şi scoate existenţa.

Aşa că, după 10—15 ani zile, de când se încearcă colonizarea Cadrilaterului cu elemente româneşti, rezultatul este că avem acolo un număr însemnat de colonişti, care nu şi-au putut încă prinde rostul gospodăriilor, din cauză că statul prin insti-

tuțiile respective, n'a procedat în mod sistematic la îndeplinirea acestei opere de înalt ordin național, cum s'a procedat în alte țări. Ca o ilustrație, voi arăta ca exemplu numai Bulgaria, unde statul a îmbrățișat în toată plinătatea ei problema refugiaților, contractând un împrumut special pentru colonizarea și înzestrarea lor cu inventarul agricol necesar. Acolo, fiecărui colonist, odată cu punerea în posesia lotului de lucru, i s'a pus la dispoziție și întreg inventarul agricol: trăgători, plug, car, ș. a., cu care să-și poată lucra personal pământul ce i s'a dat.

La noi nu s'a procedat așa. In Cadrilater, mulți coloniști, neavând încă inventarul agricol necesar, sunt nevoiți a-și arenda pământurile la bulgari și turci, iar ei stau toată vara cu mâinile în sân, privind la alții cum muncesc. Și n'au inventar agricol, pentru că majoritatea din ei fiind oameni săraci, n'au avut mijloace bănești ca să și-l procure și atunci se impunea ca statul să le procure pe credit acest inventar, fie direct fie prin acordare de credite prin băncile populare sau alte instituții de credit ale sale.

Nu s'a făcut nici una nici alta, iar rezultatul este, că astăzi, încă mulți coloniști români în Cadrilater nu și-au înjghebat gospodării agricole, iar în general luați, toți acești coloniști se află într'o stare economică cu mult inferioară minoritarilor autohtoni, lucru ce nu ne încântă, întrucât acești români dacă ar fi fost ajutați în mod eficace, prin munca lor ar fi putut să se impue economicește încă de mult în fruntea regiunei de peste Dunăre.

Pentru înlăturarea acestei stări de lucruri, foarte dăunătoare atât intereselor economice cât și celor naționale ale țării, se impune, ca guvernul să ia măsurile necesare pentru a veni cu un ceas mai devreme în ajutorul coloniștilor români din Cadrilater, spre a face din ei elemente de producție agricolă intensivă și a-i ajuta să se așeze definitiv la nouile lor vetre.

Dar pentru desăvârșirea acestei opere, se cere în primul rând, ca statul să pue la dispoziția coloniștilor credite eftine și pe termen lung, pentru a-și putea construi locuințe și a-și procura inventarul agricol.

A. I. ANDREI

Pe drumul pe care merge el...

Soarele se ridicase sus pe cerul limpede de dimineață, aproape de doi stânjeni, iar ciocârlia demult încetase a-și mai revărsa valurile de triluri cristaline deasupra câmpiilor, care odată cu primăvara începeau să se desmorțească din adâncul lor somn de iarnă. Și cu toate astea, Neață alu Florea, încă nu dejugase vitele sale spre a se odihni, precum și a îmbuca și el ceva de ale mâncării, cum dealtfel făcuseră demult vecinii lui.

Dar, ce s'o fi întâmplat, pentru Dumnezeu, cu această ființă, de nu mai vine? se întrebă el. Nu este vorbă ca, satul e cam departe de locul unde răscolea el cu plugul său pământul, dar totuși, trebuia să vină! Cum au venit celelalte femei, nu putea să vină și ea?

Se mai uită apoi la soare, iar după aceea, iarăș începu să strige la bieții boi, care la rândul lor ispășeau și ei păcatele stăpânului lor.

Cine știe ce-i s'o fi întâmplat, îi trecu lui prin cap. Nu cumva să fi primit vre-o scrisoare dela băiat?

Dar atunci, se gândi Neață, — cu atât mai mult trebuia să dea fuga încoace! Sau, — poate că ceva rău, neprevăzut? continua el să se frământe.

In fine, își zise el, ce o fi — vom vedea și începu din nou să otincească pe Murgea și Rujean cu noduroasa-i strămurare.

Hai, hai copii, hai....

Neață alu Florea era un omuleț, a cărei viață nu prea făcuse cunoștință cu grădina bucuriilor pământești. Un întreg și neîntrerupt șir de necazuri și grele corvezi, iată

cu ce a fost dăruită această ființă. Încă de mic copil, parcă și-a prevăzut el că soarta lui nu prea va fi protejată de bunele ursite, — ci din contră, — viața lui va fi un adevărat chin.

S'a întâmplat că la etatea de 12 ani, el a ascultat la hora satului un meșteșugit lăutar, de care s'a legat, parcă l'a cunoscut de când s'a născut. Și-a cumpărat o diplă veche și a pornit-o la drum cu el prin satele dinprejur, la diverse jocuri, petreceri, icramuri, etc. Se simțea așa de ușor și fără grije, încât el vroia ca lăutar să moară. Din toate cântecile pe care el le ascultase și plăcuse dela meșterul său era acela despre - drumețul îndrăgostit de iluziile sale și care pleacă spre a-și căuta o viață mai bună și mai fericită.

«Pe drumul pe care merg eu
Necazurile curg ca un pârău,
Visurile cresc ca o floare
Ce în zorii dimineții moare».

Așa a dus-o el hoinar o vară întreagă, cutreerând cu meșterul său satele, înveselind cu lautele lor lumea, până ce într'o zi a fost găsit de tat-su, care, înfuriat pe el, i-a spart läuta și l'a adus legat acasă. Odată cu asta s'a și spulberat unicul lui vis din fragedă tinerețe pentru o viață plină de libertate și învăluită în necunoscut.

De atunci el s'a legat de rostul zilnic al casei, s'a însurat după câți-va ani, a făcut câțiva copii din care, murind o parte, a rămas numai cu unul. Când era încă mic, el i-a îndulcit amarul zilelor lungi și cenușii ale satelor noastre, dar mai târziu vrând să-l facă om învățat, l'a dat la școală și acum câțiva ani a luat și el drumul necunoscutului și al libertății, trecând peste Dunăre, în țara românească.

Unicul lui fiu, plecase și el ca tat-su acum 40 ani în urmă.

«Pe drumul pe care merge el»...

— Bună ziua bărbate, rosti Leana, nevasta lui Neață.

— Bună să fie, băigui el, abia deșteptat din îngândurarea sa, în care căzuse. Aproape că se speriase.

— Ei, ce-ai pățit femee? întreabă Neață, cam buimăcit.

— Nimic Neață, nu știi — necazurile, — așa suntem noi femeile.

— Cum așa? vru mai precis să se lămurească el mai departe.

— Păi, nu știi, a venit o scrisoare dela băiatul lui Pascu Nică și am crezut și eu că va spune ceva de fiul nostru.

— Ei, — și, — cei cu asta? continuă el să o descoase.

— Cum, cei cu asta? Tu nu știi cum sunt mamele? Ah, ce mai sunteți și voi bărbații — parcă.... și începu a plânge.

— Hai, hai, nu fii muere proastă!.. Vezi-ți de treabă și lasă-l în pace pe Lică al nostru, că Dumnezeu are grije de el! Inimă păcătoasă de mamă! adaugă el puțin cam supărat. Ce vrei dela băiat, s'a dus la școală și pace!

— Bine, să fie și așa cum zici, adăogă ea. — Hai, vino de mănâncă, zise cu ochii plini de lacrămi biata femee, a cărei durere, era așa de mare din cauza despărțirii de unicul său fiu, neputând fi înțeleasă chiar de tovarășul ei de viață.

Neață alu Florea, dejugă vitele și se așeză să ia ceva în gură. Dar, cum putea el să mănânce liniștit? El, deși vroia să pară că e mai puternic decât soția sa, totuși bucăturile i-se opreau în gât ca niște șomoldoace.

Tăceau amândoi, fiecare ascunzându-și în sufletul lor durerea. El continua să-și satisfacă stomacul său, care însă nu-l împiedica să se gândească la treburile lui gospodărești și a lipsei unicului său fiu plecat în țară să învețe carte românească, iar ea nimic nu simțea din jurul ei, fiind copleșită de chinul de a ști că cea mai dragă a ei ființă este departe de ea.

După ce termină operația aceasta plictisitoare, el tăcut înjugă din nou vitele la plug și aruncând o privire în zare

vazu dela «La Pogoane» locul unde se afla el, cum se întindea în depărtare câmpia fără margini de pe lângă Dunăre până la gurile Timocului, iar în spre miază-zi de tot se vedea ca prin vis Carpații, încă albiți, parcă vroia să-și vadă copilul întorcându-se acasă mare și puternic. Apoi plecă din nou să-și urmeze dragele lui animale și plugul care răsturna ritmic brazdele calde și negre de pământ.

Pe drumul pe care merge el...

PETRE FLORESCU

Noile isprăvi ale dictaturii bulgare

Patriotarzii bulgari din jud. Vidin, după ce au curățat toate școlile, instituțiile și întreprinderile particulare de elementul românesc din jud. Vidin, acum citind în ziarul „Noi Dni" (zilele noui), No. 38 din 6 Octombrie 1934, aflăm că operația aceasta patriotică s'a întins și în com. din jud. Plevna, Vrața, etc., cum sunt de pildă: Niță Dinolof (Dinu) din com. Cule-Mahala; Ion Costof (Costea) din aceiaș comună, Ștefan St. Balaceff (Bălaciu), idem; Cristea M. Florof (Florea), din com. Călugăr-Mahla; Petre N. Bancof (Bâncă), idem; Vitca L. Monof (Monea) din com. Razgrad-Mahla; Florea N. Vasilacheff (Vasilache) din com. Țibăr Varoș; Marin Gheceff (Ghecea), idem, etc.

Toate aceste destituiri se fac numai pe un simplu motiv, că sunt români.

Mai este nevoe de comentări?

O precizare

Din anul 1923, problema românilor din Bulgaria a intrat în preocuparea oamenilor politici români și bulgari.

De câte ori s'a discutat lichidarea litigiilor pendinte între ambele state, de atâtea ori s'a ridicat și această chestiune. Cu toate acestea, întreaga presă, precum și toți amicii politici din statul vecin, consideră că aceasta este o creațiune artificială a diplomației române ca să refuze acordarea de drepturi mult «asupriților» (?) bulgari din Dobrogea.

Nu s'a găsit până în prezent un singur om politic sau de știință în statul vecin care să privească problema cu curaj și să dea un răspuns obiectiv.

Știm că se tem de o precizare, ca nu cumva o astfel de mărturie să fie exploatată de noi, folosind-o ca un argument în sprijinul tezei noastre.

Noi, însă, afirmăm cu tărie, că nu avem nevoe nici de martori și nici de vechi documente istorice pentru a dovedi origina noastră, (deși există).

Noi invocăm un singur argument, ne sprijinim pe un singur document de notoriotate publică: — limba și tradițiile noastre.

Sunt, sau nu sunt acestea românești? La acesta invităm să răspundă «amicii» noștri din Bulgaria. Și dacă DA, dece continuă să ne servească diferite teorii istorice, cari mai de care bogate în fantezie?

In ceeace privește argumentul suprem al amicilor noștri, că problema românilor din Bulgaria, este creațiunea Statului Român, cu scopul de a contrabalansa problema fraților lor din Dobrogea, noi ținem a preciza, că nu se poate creia din neant o problemă și că problema timocenilor există decând ei locuesc acea regiune.

Atunci când s'a pus în discuţiune, nu s'a făcut altceva decât de a se profita de momentul istoric. Punerea în discuţiune nu s'a făcut de Statul Român, ci de noi, intelectualii români din Timoc, fiii care purtăm raza călăuzitoare a părinţilor şi fraţilor noştri rămaşi în întuneric, noi, reprezentanţii fireşti şi deaceea, numai noi suntem factorii instituiţi de a revendica drepturi în numele lor.

In spatele nostru stau zeci de mii de români, fraţi de-ai noştri, rămaşi în Valea Timocului şi dreapta Dunării. Prin aceasta vroim a pune la punct pe adversarii noştri care eman păreri fără răspundere.

Noi apreciem poporul bulgar în mijlocul căruia ne-am născut şi am crescut şi dacă acest popor doreşte în mod sincer colaborarea cu România, să binevoiască a ne acorda drepturi. Atunci noi vom forma puntea spirituală între ambele state. Numai astfel se va contribui în mod real la propăşirea ambelor naţiuni, pe care atâtea interese comune le leagă. Şi apoi românii din Timoc au dat cu prisosinţă dovadă de cei mai loaiali şi paşnici cetăţeni ai Statului Bulgar. Prin acordarea de drepturi culturale şi libertate deplină în manifestarea vieţii noastre spirituale, noi nu vom schimba atitudinea noastră faţă de statul respectiv. Din contra, încă mai adânc se va întipări în sufletul nostru dragostea de acel popor, care ştie să respecte drepturile noastre sacre.

Se mai obiectează adesea, că aşa zişii români din jurul Vidinului, nu constituie o minoritate etnică, nefiind recunoscuţi de tratatele internaţionale şi ca atare, nu se pot pune sub ocrotirea clauzelor respective.

Eroare profundă.

Din litera şi spiritul acestor tratate se vede clar că ele numai definesc o minoritate şi nicidecum nu determină grupurile respective.

Populaţiunea din jurul Vidinului întruneşte toate elementele cerute de aceste tratate şi ergo constituie o minoritate (voi reveni într'un articol viitor amănunţit asupra acestei chestiuni).

Iată dece, noi, intelectuali români din Timoc, afirmăm sus şi tare că, vom lupta fără preget până la izbânda finală.

Noi nu cerem numai drepturi culturale dar şi o participare egală la distribuţia bunurilor Statului Bulgar, pentru care părinţii şi fraţii noştri au vărsat sângele în apărarea graniţelor şi independenţei Bulgariei, şi tocmai deaceea nu trebue să fim trataţi cu dispreţ.

România în diferite rânduri a întins în mod sincer mâna Bulgariei pentru o strânsă colaborare.

Ambele popoare sunt egal de viguroase şi numai pe calea unei sincere colaborări, ele vor prospera şi vor aduce prinosul lor pe altarul păcii.

Dar o colaborare nu este posibilă decât atunci când vecinii dela sud vor conveni la acordarea de drepturi românilor din Valea Timocului şi dreapta Dunării.

Rezolvarea cea mai echitabilă este aplicarea principiului reciprocităţii în toată plenitudinea lui.

Acesta este drumul cel mai drept şi posibil.

Aşteptăm.

P. IONESCU
avocat

Rugăm ca D-nii abonaţi şi cititori ai revistei noastre, care au primit regulat revista noastră pe întreg anul în curs, să binevoiască a trimite la redacţie costul abonamentului

---

Rădoiță haiducul

(poveste populară)

Printre cei mai vestiți haiduci ai Timocului, a cărui faimă și acum se cântă de cântăreții populari, este Rădoiță haiducul. Isprăvile și faptele lui vitejești din timpul turcilor sunt cunoscute cu deamănuntul, tot așa de bine ca și a celorlalți frați de cruce ai lui — Stângă, Velcu și Zdrelea.

Se duse vorba departe despre puterea și meșteșugul lui, cum se lupta Rădoiță, încât Pașa dela Vidin adună o mare oaste ca să-l prindă.

El însă se plimba prin munții Balcanilor, ca o căprioară, trecând incoace și dincolo peste Timoc, — fără să-i pese de cineva.

Dar se întâmplă odata că el a fost prins de turci, prin trădare, și atunci turcii hotărâră să-l omoare. După ce l-au condamnat la moarte, Rădoiță se rugă de Pașă ca să-i dea drumul să-și facă și el ultima rugăciune, spre a-l împărtăși preotul după datina strămoșească.

Dar, după ce se terminară toate aceste, Rădoiță reuși să lege pe preot cobză, îi îmbrăcă hainele lui și zise turcilor: „poftiți acum că Rădoiță e gata de spânzurat, și în timpul acesta scuipându-și în tălpile picioarelor spune: — Rădoiță mă chiamă — și-o rupe din nou în munți.

Văzură turcii că au fost păcăliți și jurară că se vor răsbuna.

Mult timp l-au căutat pe Rădoiță, — dar turcii n'au putut să-l prindă — căci el se preschimba în tot felul.

Atunci cadâna lui Pașa din Diii se hotărăște să dea 1000 lire turcești celuia care-l va prinde. Rădoiță, știind pe turci că sunt turlaci, — se gândi să le mai joace încă o festă și se duse la badea Niță, — om sărac luciu din satul lui natal și îi zise: Niță, vrei tu să te îmbogățești?

Bietul om când îl văzu pe Rădoiță — îngheță de frică. Vai de măiculița mea, m'a ferit Dumnezeu, — răspunse Niță.

— Ce, nu vrei să mergi cu mine? se răsti Rădoiță la el.

Badea Niță tremura vargă, — de nu știa ce să facă. In fine, se duseră ei până la oraș și turcii deteră 1000 de lire sărmanului Niță și pe Rădoiță îl băgară la închisoare.

Bietul om își făcu cruce și rugă pe Atotputernic să dea sănătate și putere lui Rădoiță, ca să scape din nou din mâinile bașibuzucilor.

Ei, iată că turcii îl pedepsiră din nou pe Rădoiță cu moartea, — dar, mare le fu mirarea, când auziră că el murise în nchisoare. Când ereau gata să-l ducă la groapă, — cadâna lui Osman Pașa spuse să nu-i facă nimic pentru că Rădoiță iar îi vor înșela. Apoi se adunară la sfat și hotărăsc ca să-l supună la cele mai teribile torturi.

Il pun în mijlocul orașului — și pentru a vedea dacă este mort, — aranjează ca o horă de fete mari să joace în jurul lui, dar Rădăoiță se face că nu vede și nu aude. Numai când a trecut pelângă el iubita lui a mișcat puțin din mustață și ea atunci s'a făcut că-i cade batista pe obrazul lui Rădoiță.

După aceia aduc un mare balaur din munți și-l pun pe pântecele lui Rădoiță, dar șarpele frate cu haiducul, pricepe că Rădoiță nu este mort și nu-i face nimic. Astfel Rădoiță scapă și din ghiarele șarpelui.

Nu trecu mult și turcii hotărâră să facă foc pe pieptul lui Rădoiță, dar Dumnezeu avu grije de Rădoiță, că atunci dete o ploaie torențială, încât și din pericolul acesta scăpă.

Cadâna, nevasta lui Osman Pașa, tot nu vroia să se dea bătută și atunci spuse ca Rădoiță să fie legat cobză și aruncat în Dunăre, dar el umflându-se rupse funiile dela mâini și picioare și eși la mal, spre spaima turcilor.

In cele din urmă, turcii, nemai știind ce să mai facă cu acest om, aduseră un cal mare și nărăvaș și-l legară de coada lui. Dar când să plece calul, Rădoiță, căruia atâta îi trebuia, dintr'o dată se aruncă pe coama calului ca un fulger și le spuse din sbor turcilor, — la revedere.

Nu trecu mult timp și Rădoiță coborâ din nou din munți. Imbrăcat în haine de derviș se duse în palatul lui Osman Pașa, unde cadâna lui îi dete multe și scumpe daruri spre a se ruga Domnului pentru păcatele ei, căci mult l-a chinuit pe Rădoiță.

La eșire din palat, însă, Rădoiță lăsă să se strecoare un bilețel în care spunea că dervișul a fost însuși Rădoiță. Cadâna de spaimă a căzut bolnavă. Zi și noapte ea i-l visa pe Rădoiță. Intr'o zi însă prefăcându-se în cerșetor intră pentru ultima

oară la Osman Paşa în palat unde i-l tăie pe el şi pe cadână.

Până şi-a dat sufletul, Rădoiţă a trăit în munţii Timocului, apărând cu tenacitate pe creştini şi nevoiaşi. Cântecele populare româneşti în zile de sărbătoare ne amintesc şi acum despre viaţa lui sbuciumată de haiduc.

Auzită în com. Rabova
Jud. Vidin

O scrisoare dela un învăţător român din Banatul Iugolsav

In toamna aceasta am auzit că apare la Bucureşti revista „Timocul", pentru românii din Timoc.

Foarte mare bucurie am despre acest organ, căci eu despre românii din Valea Timocului mult m'am gândit cum s'ar putea naţionaliza, fiindcă foarte sunt influenţaţi de slavi, mă gândeam căci ar fi bună pentru ei o gazetă tipărită cu litere cirile, dar să fie dat şi alfabetul latin, ca cititorii să-l poată învăţa, chiar astă iarnă am trimis la Vârşeţ, la ziarul „Nădejdea", nişte articole şi le spuneam lai ăi dela „Nădejdea" că mare bine ar face dacă ar putea să tipărească un ziar cu litere cirile pentru timoceni, sau să roage cercurile culturale din Românią, dar nu mi-au dat la acestea niciun răspuns. Auzind acum de organul Timocenilor, foarte sunt bucuros şi mă simt ca când ceva ma ameţit. Vă rog, căutaţi pe toate căile să puteţi băga cât mai multă lumină în aceşti fraţi ai noştri slavizaţi, căci biserici şi şcoli române nu cred că mai dau Sârbi, căci şi la noi în Bănat stă şcoala numai pe un picior, dar uneori şi numai într'un genuchiu. De multe ori citesc în ziarul „Lumea şi Ţara" din Cluj câte mii şi milioane cheltuesc miniştrii şi alţi funcţionari de stat, aşa de geaba.

Ce ar fi dacă s'ar economisi cel puţin un milion ca să se poarte grijc pentru aceste lucruri şi să se cheltuiască pentru întinderea culturii la românii din afar de hotarele României,

căci dacă nu ne dă statul român mână de ajutor nici noi nu putem face cine ştie ce, căci n'avem apostoli atât de iscusiţi şi de pregătiţi cum aveam bunăoară: Gheorghe Lazăr, Asachi, Eliade, etc. Adeseori vin la noi în Banat românii din Timoc şi îi întrebăm de şcoli şi biserici, iar ei se minună când aud că la noi se serveşte în biserici româneşte. Se întâmplă că uneori vin câte unii pela biserică, căci ei sunt foarte înapoiaţi de noi. Vă rog cu cele mai dulci rugăminţi să-mi trimiteţi nişte numere din „Timocul", căci dar voiu putea să fac şi eu ceva cu ele printre ei, căci este nişte sate aproape de România în drept cam cu Covia (Cubinul), anume Brejan, aproape numai români, dar şi altele mai este, căci nu le ştiu la toate numele. Aştept bucuros să-mi vină din partea dv., cât mai în grabă, cu Dumnezeu înainte.

Vă salut cu toată stima, T. F.

Urăm cititorilor, abonaţilor, precum şi
:--: fraţilor de peste hotare ca noul an :--:

1935

să le aducă sănătate, bucurie şi cât mai
:—: mult belşug :—:

Un moment istoric

Hotarele sunt numai de formă, căci Dunărea desparte două ţări, iar nu două popoare.

Pe timpuri, când barbari năvăleau ca puhoaiele nesfârşite, Aurelian a semănat printre Balcani, Romani, la fel cu cei din Ţara Românească.

Dar timpul a trecut şi lumea romană s'a clasat pe popoare şi astăzi Dunărea desparte România de Bulgaria şi Iugoslavia.

Dupa cum se ştie, însă, populaţia cuprinsă în graniţele Bulgariei şi Iugoslaviei nu este toată bulgari şi sârbi, căci pe malul Dunărei şi Timocului, remeniscenţele lui Aurelian, sălăşluesc şi astăzi, ştiind prea bine că sunt români, dar ce pot face ei?

Dunărea îi desparte...

Ei îi ştiau, aşa cum mai 'nainte ştiau pe Ţărani de peste apă, cu cari se asemănau la vorbă şi obiceiuri, nu ştiau însă că sunt fraţi ai aceluiaş neam

Adesea ori vorbe nevinovate porneau de pe ambele maluri dela fii aceluiaşi popor, dar pe care Dunărea tirană i-a răslăţit.

Se supărau Timocenii când Bulgarii şi Sârbii le spuneau despreţuitor „mămăligari şi valahi scârboşi", considerând insulta numai în faptul că îi făceau fraţi cu fraţii lor.

Era o denegare involuntară pentru că lipsea cineva care să le spună Timocenilor că sunt Români. Această stare a dăinuit până la isbucnirea războiului mondial, care a prilejuit să se cunoască fraţii între ei, iar după războiu, am văzut organizată o excursie a studenţilor Români dela Universitatea din Bucureşti în Timoc.

Cu această ocazie s'a făcut reciproc aceiaş constatare curioasă, dar fericită, atât vizitatorii cât şi primitorii, nu se deosebeau prin nimic...

Era în ziua de Sf. Maria 1923, când în comuna Stanotârn din judeţul Vidin, se serba patronul Bisericei, unde se adunaseră Timoceni de prin toate comunele.

Pretutindeni flori şi bucurie! Era aşteptat grupul de excursionişti Români.

Studenţilor Români nu le veneau să-şi creadă ochilor când au fost întâmpinaţi româneşte. In biserică s'au cântat cântece pe care toţi le-au înţeles şi de care s'au minunat. Studenţii Români glorificau pe Dumnezeul bun, care-i îndemnase să vie

n Timoc. Apoi într'o voce şi simţire, fii din acelaşi sânge au cântat împreună, iar la intonarea muzicei româneşti s'a încins hora, semn al fraţirii şi al unirii: „hai să dăm mână cu mână ce-i cu inima română", refren care făcea să întindă hora mare, uniţi în gând şi simţire; vedeai romànca timoceană mână în mână cu studentul bucureştean, sau chipeşul flăcău timocean între studentele bucureştene! A fost o sărbătoare ca în basme, căci nu s'a mai pomenit alta ca ea!

Bătrâni şi bătrâne, întineriţi vărsau lacrimi de bucurie, studenţii rânduiţi pe la toate mesele arătau acestora că sunt români şi fraţi ai aceluiaş neam.

Ca sub acelaşi torent toţi ereau încălziţi de aceleaşi sentimente şi deodată dela o masă un bătrân, nins de ani şi încovoiat de povara lor, grăi în cuvinte rare, dulci şi graiul lui părea o poveste din 1001 de nopţi: „vă salutăm cu toţii iubiţi studenţi şi Domnul să dea ca Dunărea ce ne desparte să se încovoaie într'un cot, şi să ne cuprindă la un loc".

Aceasta este marea dorinţă a Românilor Timoceni, cari vor să fie şi ei în Ţara Mamă.

Proporţiile de înălţare sufletească, atinsă de această sărbătoare au fost aşa de mari, încât a avut urmări nemaipomenite: copii mici, unii chiar fără ştirea părinţilor, au trecut Dunărea, cuprinşi de dorul de ţară pe care ei şi o închipuiau ca un paradis şi unde să se adape la cultura naţională nemai vrând să mai continue la şcolile de acolo, unde li se dădea învăţătură într'o limbă urâtă lor şi pe care de acum încolo nu vor s'o mai audă!

Işi poate cineva închipui ce răsunet a avut excursia studenţilor noştrii în inima Românilor Timoceni, încât să vedem copii mici, părăsindu-şi părinţii şi locul naşterii de dragul cărţei şi a-l unui neam pe care ei şi-i închipuiau în imaginaţia lor tinerească — ca ceva aproape de Dumnezeu.

Desigur, că, meritul acestei transformări în sufletul Românilor Timoceni se datoreşte în mare parte grupului de studenţi excursionişti, care s'au întors la Bucureşti cu inima plină, şi că de aci înainte ei au creiat pentru România un moment istoric, cuprinzând problema drepturilor la viaţă culturală a fraţilor lor din V. Timocului şi dr. Dunării.

CRĂCIUN POPA
Avocat. Secretar General al Soc. Culturale „Timoc"

Vedenia

Incepuse să ningă.

Fulgii mari și argintii, se topeau pe nesimțite in apa rece și incoloră.

Ion Pogon stătea îngândurat și trist în cămeruța sa pustie și afumată. Toți colegii lui plecaseră în vacanța Crăciunului acasă, numai el n'avea unde să se ducă. El era rupt ca o frunză dintr'un copac secular și aruncat pe alte meleaguri.

Se gândi la clipele sale din timpul copilăriei petrecute pe malul Timocului, care de mii de ani se strecoară leneș printre malurile sale acoperite de ierburi, răchită și diverși arbori.

N'avea nici o știre dela ai săi. Poate că s'o fi prăpădit mamă-sa, unica ființă, care l-a deplâns în ascuns, la plecarea lui bruscă acum 10 ani de zile.

Era ziua Sf. Maria, cea mai mare sărbătoare a satului. Ca întotdeauna a fost și atunci lume multă necunoscută. Nici acum, după atâția ani, nu poate să-și aducă aminte cum micul Ion Pogon a putut să plece delângă măicuța sa cea dragă. Se vede treaba că ceva în sufletul lui se petrecuse, fără a înțelege el, și a plecat în grabă cu studenții, veniți dela București aci.

La început nu prea se gândea la locurile pe unde copilărise, fiind între băeți, care-l înțelegeau și-l ajutau, dar cu timpul, încetul cu încetul, el porni să simtă ceva greu și apăsător în suflet. Cu școala mergea destul de bine și profesorii erau concilianți cu el.

Incercase de mai multe ori să afle pe căi lăturalnice ce era nou prin satul lui, dar nu isbutise.

In cele din urmă își zise că soarta, dacă a vrut așa cu el, de ce să se pună contra? Cea mai mare ușurare sufletească, o avea, amintindu-și că profesoara din satul lui natal, mereu îi zicea: „valah, valah spurcat", iar acum, se simțea mândru că este român.

Se sculă, par'că se deșteptase dintr'un somn amorțitor. Aruncă o privire fugară în jurul lui, dar inima i-se împietri. Zidurile internatului erau reci și mute. Deși căuta el să se sustragă de sub influența amintirilor sale, totuși Ion Pogon, acest fiu al Timocului, nu se putea liniști. De prima oară simți în viața lui, ce greu e să fii departe de-ai tăi, și de a-te simți strein între ai tăi.

Iși strânse pumnii, de îi troznіră degetele, iar dinții îi clănțăneau în gură de înfuriat ce era, par'că ar fi fost în mijlocul unor munți înzăpeziți. O mică fâlfâială, parcă vedenii apăreau în fața ochilor lui.

O, nu! Nu! — se răsti el, — parcă ar fi avut pe cineva în față — și obosit se trânti pe patul său, care nu prea semăna cu celelalte ale tovarășilor săi. Frământat de atâtea gânduri și simțiminte, elevul Ion Pogon adormi, ca un ostaș după o grea luptă.

Se înoptase deabinelea. Ion Pogon adormise cu gândurile sale ce-l frământase până la istovire.

Acum, în somn, putea să-și revadă streașina părintească în voe, putea să-și contemple în libertate câmpiile din jurul satului lui.

Cel puțin, în vis, el va sta de vorbă cu scumpa sa mamă, care, cine știe, poate că azi nici nu mai trăia. Acolo pe marginea Timocului, Ion Pogon, deseori o întâmpina pe ea când se ducea seara cu vasele spre Timoc.

Dar deodată el tresări din somn. Parcă cineva îl apucase de gâtlej și-l strângea de moarte. Repede se sculă în picioare și începu să privească în jurul lui. Dar, nu mai văzu nimic, absolut nimic. Da, a fost numai un vis...

Elevul Ion Pogon, se desmetici cu greu din tremurătura care-l apucase. Și-aduse aminte prin ce trecuse. Se făcea că se găsea în casa din sătucul lui. Mama lui îl primise cu brațele deschise. Incepuse să-l mângâe. El se simțise așa de fericit... Acum se deșteptase din nou între cele patru ziduri reci și pustii. A fost o vedenie... Desigur, o vedenie...

Vedenia lui Ion Pogon, încă îl încălzea.

VICTOR C. BERCESCU

Din obiceiurile timocenilor

Obiceiurile strămoşeşti ale românilor timoceni, în special la timoceni din jud. Vidinului, care prezintă sâmburele mişcării timocene, sunt foarte variate şi bine păstrate.

Toamna, cum se termină munca din câmp, încep — serbările patronului. — Fiecare familie îşi alege o sărbătoare ca: Vinerea mare, Sf. Arhanghel, Sf. Dumitru, sau Sf. Nicolae, pe care şi-o serbează cu mare pompă şi veselie. — Familia care îşi serbează ziua, pregăteşte mâncări şi toate bunătăţile trei zile dearândul. — In prima zi, fetele familiei, sau a rudelor, când în familie nu sunt, împart „moşteori" (pomană, pită din pâine şi mâncare) pela toate rudele din sat. Seara, un băiat din familie pleacă iarăşi pela toate rudele, pe care le pofteşte la masa de seară.

La masă se adună 10—20 de bărbaţi, după caz, şi tot atâtea femei cu copii, într'o parte bărbaţii şi în alta femeile cu copii; aceste mese se aşează uneori, chiar, în camere separate. La familiile mai înstărite aceste serbări sunt mai fastuoase, permiţându-şi luxul de a avea şi lăutari. — Serbarea durează trei zile dearândul şi care se face de orice familie cu mare bucurie, fiind tradiţională.

Iată ce se spune în cântecele hazlii locale despre pofta unuia care aştepta să fie invitat la serbarea patronului.

Fă-te burtă foale
C'a venit Vinerea mare!

Şi tot aşteptând, dar nefiind poftit de nimeni, zice mai departe:

Fă-te burtă la loc
că n'ai avut noroc!

Din toamnă până în primăvară, încep seriile de nunţii, pline de veselie, avânt tineresc şi speranţe noui. — Inainte vreme, nunţile durau 8 zile în şir, dar acum, durata nunţilor s'a redus la o singură zi, din spirit de economie şi din cauza greutăţilor materiale, cari se accentuiază tot mai mult.

Duminică dimineaţa, în ziua propriu-zis a nunţei, toţi nuntaşii ginerelui, în căruţe, crabriolete, şi brişte cu lăutari, iar flăcăii călări pe caii, în frunte cu ginerele, pleacă să ia mireasa dela socri. Aici, mireasa îi întâmpină cu daruri, făcute de mireasă, din ţesături, broderii şi lucruri de mână şi pe care le împarte nuntaşilor. După aceste daruri se constată îndemânarea şi hărnicia miresei. — Dela socri nuntaşii pleacă la biserică pentru cununia tinerilor, deunde apoi se întorc la ginere unde începe veselia şi jocurile.

După masă, se procedează la „învelirea miresei". In curte pe o grapă se aşează mireasa, naşa dă jos vălul depe capul miresei şi inveleşte caput cu o basma de femeie. Cu aceasta mireasa îşi ia plângând ultimul adio dela viaţa de fată, iar lăutarii îi cântă batjocoritor:

Taci mireasă nu mai plânge
Că la mă-ta te vei duce
Şi mireasă te vei vedea
Când iarba „în vatră va creştea" !

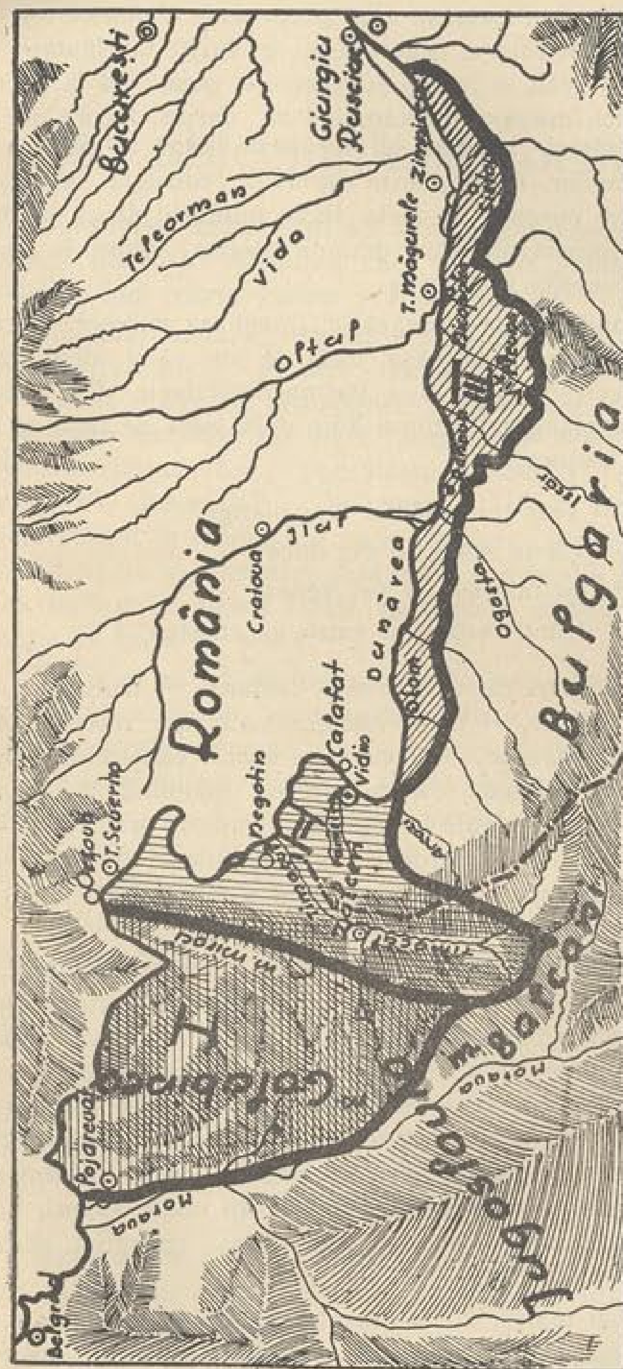
Atât la serbări cât şi la nunţii, lăutarii — trubadurii populaţiunei timoceane, — cântă cântece vechi din trecutul vieţii sbuciumate a românilor. — Astfel, se cântă cântecele temutului pandur care a luptat contra turcilor, pândind la drumul mare şi atacând deligenţile turceşti, apoi împarte prada săracilor, precum şi alte cântece naţionale cari amintesc despre viaţa Domnitorilor din ţara românească, cum este de pildă cântecul lui Constantin Brâncoveanu.

In afară de petrecere, veselie dela serbări şi nunţi, timocenii nu uită să onoreze memoria şi celor dispăruţi. După moartea celuia care a fost drag familiei, la a 6 săptămână, i-se face pomană propriu zis. Se întinde o masă lungă în curte sau pe stradă, la care se aşează numai copii, stând turceşte pe pământ şi cari, din când în când, strigă în cor: „Dumnezeul să-l ierte". Aceste pomeni, deşi costisitoare, se fac cu sfinţenie, indiferent de starea materială a familiei. In unele cazuri, unde mortalitatea este mare, aceste pomeni au prilegiuit sărăcia complectă a familiei.

Tot pentru morţii, la fiecare sărbătoare mare, la Crăciun, Paşte, Sf. Gheorghe, Sf. Petru etc., vecinii îşi împart moşteori între ei. — In sâmbăta morţilor din luna Maiu, oamenii dau

HARTA VALEA TIMOCULUI ȘI DREAPTA DUNĂRII

Scara 1 : 2.250.000

LEGENDA:

I. Românii din masivul Balcanilor sârbești (Iugoslavia).

II. Românii depe Valea Timocului (Bulgaria și Iugoslavia).

III. Românii din județul Plevna-Bulgaria.

IV. —.—.— Frontiere.

de pomană îmbrăcăminte atât pentru cei morți, cât și pentru ei însuși, ca să aibe pe lumea cealaltă.

In ziua de ajun în zorii zilei, copiii în grupuri de 10—15 inși umblă cu colinda, [1]), strigând în cor la ușa oamenilor:

Sculați și ne dați colindeți [2]).
De nu, vă moare porcu'n coteț.

Când li se dau colindeți, de bucurie și mulțumire, zic:

Câtă țiglă pe casă,
Atâția poli pe masă.

Iar în caz de refuz, spun:

Câtă țiglă pe casă
Atâția șocăți [3]) pe masă.

După terminarea colindului, la despărțire, copiii își zic:

Maț gras,
Haideț băeți acas!

Deasemeni, în timpul sărbătorilor de Craciun, băeții umblă cu steaua și vicleemul. Primăvara, în săptămâna albă, se fac în câteva locuri în sat furdume (scrânceobe) unde se adună multă lume, fiecare așteaptând rândul să fie învârtit în scârcim de către flăcăii. In ziua de Sf. Toader, la marginea satului se fac alergările de caii, la care iau parte întregul sat. Nu lipsite sunt și horele naționale din fiecare sărbătoare și Dumineci.

Și multe alte serbări se fac la românii timoceni, de mare valoare morală, căci, la aceste ocaziuni se uită toate necazurile și neajunsurile vieții, precum, toate certurile și urile vechi, ce nu-i stă în firea românului să poarte. strângându-și mâinele pentru o înfrățire nouă.

Ing. D. TRUIA

---

1). Colinda propriu zis este un ciomag din lemn de tei cojit și vărgat în dungi albe, obținute prin arderea părților cojite și neînvelite cu coaje anume înfășurate șerpuitor pe băț.

2). Colindeți — colăcei.

3) Șocăți — șoareci.

Problema bisericească la românii de peste hotare

Vorbire ținută la Congresul General al studențimei române dela Băile Herculane 1934, în numele *„Federației Studenților Români de peste hotare"*.

O importantă problemă, vitală pentru neamul nostru este a fraților rămași în afară de hotare.

Un capitol **neglijat** este soarta Bisericii Ortodoxe Române din străinătate. Peste un milion de suflete românești nu pot fi lăsate să piară prin convertirea lor la altă credință, ori prin desnaționalizarea sigură, care îi așteaptă. Se știe dealtfel că avem regiuni în jurul hotarelor noastre cu massă compactă românească, rămasă pradă tuturor vicisitudinilor istorice.

Frații noștri, rămași, fii ai bisericii strămoșești din: Bulgaria, Jugo-Slavia, Grecia, Albania, Ungaria, Ceho-Slovacia, Ucraina și America, așteaptă cu însetoșare semnul mântuirii, care să le vină dela frații din țara întreagă.

Este o datorie națională de mâna întâi ca, Statul și Biserica noastră **să se preocupe direct și indirect de viața lor, prin fixarea unui plan de acțiune sistematică.**

Acest program poate fi conceput pe temeiul principiului de reciprocitate, întrucât aproape toate statele pomenite au și ele la rândul lor conaționali pe teritoriul Statului Român.

Studențimea română și creștină adunată în Congresul general, au datoria să atragă atențiunea organelor politice și eclesiastice, de a ameliora situația sufletelor dincolo de fronțierele noastre naționale.

Termin cu **deviza** tineretului naționalist creștin român de dincoace și dincolo de hotare, care trebue să rămână scrisă cu litere de aur în inimile noastre:

„Prin: luptă, muncă și voință,
Vom ajunge la biruință!"

București, la 21.V.1934.

SILVIUS M. P. MICLEA
Secretar G-ral al „Cercului Studenților Teologi Ortodocși Români", din Banatul Iugoslav

Corul bulgăresc al bisericei române din Sofia...

Citind în «Universul» anunțul despre concertul ce se va da la Ateneul Român, de către corul bisericii române din Sofia, am simțit o deosebită bucurie, căci, colonia română din Sofia, de sub direcția și binevoitoarea ocrotire a D-lui Ministru Vasile Stoica, a reușit să organizeze un cor așa de bine, încât să se simta în stare ca să dea concert în Capitala Țarii.

In felul acesta, să arate tuturor că românii din Sofia, nu stau mai prejos de celelalte comunitați rámâne sau străine din alte Metropole...

Noi, românii timoceni, care ca niște copii răzleți ai neamului, aruncăm privirile fie către București, fie către ministrul nostru din Sofia, căci D-sa este cel mai în drept ca să ne ia sub scutul său, ne-am bucurat din suflet și cu toții ne-am grăbit, așa cum am putut, să ne ducem la Ateneu, pentru ca să luăm parte la bucuria generală, bucurie, care mai presus de toate se cuvine noua...

In așteptarea începerii concertului, am luat programul, dar... ce mare a fost mirarea noastră, când am citit în program, că numele tuturor soliștilor, chiar în cântecele noastre, erau bulgărești... Am zis, «este o întâmplare, dar, trebue totuși să fie majoritatea români!...».

Am ascultat cu plăcere deosebită execuție a concertului, a fost admirabilă. Bineînțeles, atât cât putem aprecia noi, care nu avem pretenția de critici muzicali...

După concert au urmat felicitările fireşti, faţă de D-l Ministru Stoica şi dirijorul corului, superiorul bisericii române din Sofia, Pr. Popescu-Runcu.

In acelaş timp, am făcut cunoştinţă cu mare parte din corişti, ca să nu spun cu toţii, şi mare mi-a fost mirarea, dar mai mare mi-a fost dezamăgirea, când am constatat că în cor nu exista nici un român, ci că toţii erau bulgari...

Am întrebat mirat «cum se poate, ca bulgarii să cânte în corul bisericii române din Sofia, sub conducerea părintelui Popescu?!!!».

Mi s'a răspuns de către bulgari *„noi cei de aci, facem parte din societatea corală bulgară „Gusla" (Cobza), iar 15 din noi cântăm permanent în corul bisericii române din Sofia, şi pentru aceasta suntem plătiţi cu 4000 lei lunar"*.

Am rămas încă odată stupefiat, şi atunci întreb pe unul din cei din corul bisericii: «dar D-ta ce meserie mai ai?» răspunde, *„execut şi eu roluri uşoare la opera de stat bulgară şi acolo sunt plătit cu 1800 leva"*. Deci, opera bulgară îşi plăteşte coriştii cu 1800 leva, iar România îi plăteşte cu 4000 lei lunar; ca să le mai înlesnească puţin viaţa care de... este atât de amară în timpurile acestea de criză!...

Atunci rămânând puţin pe gânduri şi reflectând, mi-am spus: *„cel puţin să ne mândrim şi noi, că cei din Sofia au reuşit să înveţe pe bulgari româneşte, iar în ceeace priveşte pe românii din Bulgaria, pot să mai aştepte, de... nu putem avea darurile bulgarilor, mai cu seamă atunci, când aceasta se* **constată că se încurajează,** *chiar de către reprezentanţii autorizaţi ai Ţării noastre.....*

Dr. P. VODĂ-TIMOCEANU

In loc de recenzie

Au apărut de curând două cărţi deopotrivă de interesante pentru cei care se ocupă de soarta românilor de peste hotare. Prima este o lucrare mai veche, „O Ţinţarima" a scriitorului sârb Dr. D. I. Popovici dar tradusă recent în româneşte de dl. C. Constante cu titlul „Aromânii". Această carte aduce mărturia, nespus de preţioasă prin faptul că vine dela un străin, că Aromânii sunt întemeetorii comerţului şi a negoţului din oraşele şi ţinuturile sârbeşti. De asemenea din această lucrare se poate vedea cum a decurs procesul desnaţionalizării şi a sârbizării aromânilor în secolul trecut.

A doua carte este un studiu al d-lui Dr. S. Ţovaru: „Problema şcoalei româneşti din Balcani" şi cuprinde istoricul şcolilor şi mişcării cultural-naţionale a macedoromânilor, dela primele începuturi ale redeşteptării noastre naţionale în Balcani şi până astăzi. Faţă de experienţele trecutului, adeseaori dureroase şi faţă de aparenţele oarecum descurajetoare ale prezentului, autorul relevă importanţa rezultatelor celor 7—8 decenii de frământări şi lupte pe acest tarâm şi preconizează reorganizarea şi punerea chestiunii culturale macedoromâne pe baze mai solide, care să asigure rezultatele cele mai bune.

Amândouă aceste cărţi privesc, în special, pe aromâni. Despre aromânii sau macedoromâni s'a scris foarte adeseori şi foarte variat. De asemenea şi despre Românii din Timoc ca şi despre românii de peste hotare, în genere, s'a scris şi se scrie destul de des. Cu toate acestea, nu există nicăiri o bibliotecă specială a românilor de peste hotare unde să se găsească, la îndemâna cercetătorului, tot ce s'a scris despre românii de peste hotare, sub toate laturile problemei şi sub toate raporturile.

Această sarcină incumbă, în primul rând, societăţilor culturale ale românilor de peste hotare cu sediul în Bucureşti, cum ar fi: Soc. de Cultură Macedo-română, Soc. Timocul şi în fine, societăţile studenţilor români de peste hotare. Lipsa acestei biblioteci, sau măcar a secţiunilor respective la instituţiile menţionate, denotă o neglijenţă care trebue îndreptată cât mai curând.

ION GOSCHIN

Știri, fapte și diverse informațiuni

1. Noul regim militar din Bulgaria, care a venit (după afirmările oficioaselor), în numele respectării conștiinței cetățenești, în comunele românești din jud. Vidin, a numit primari, numai neaoși bulgari și macedoneni. Alegerea s'a făcut în persoana celor mai cruzi, care terorizează populația românească, o maltratează pentru cele mai mici motive, o supune la cele mai grele angarale, neavând drept să se plângă pentru rechiziția vitelor și vehiculelor lor.

2. Primarul com. Stanotârn din jud. Vidin a reușit în scurt timp ca să adune dela populația comunei sale, amenzi în valoare de peste 400.000 leva, majoritatea cazurilor fiind neserioase și fanteziste. Spre a se vedea mentalitatea acestui vătășel imberb, este suficient a arăta faptul că acum câteva săptămâni a bătut în mod barbar ciobanul satului, pentru motivul că trecând cu oile pe drum, ele au făcut praf și l-a supărat pe „excelența" sa.

După afirmările autorităților din Vidin, această comună ar fi fost „cuibul propagandei românești". In realitate, aceștia sunt niște bieți țărani și prin faptul că sunt români, dl. primar se poartă cu ei ca un adevărat barbar.

3. Căpitanul de graniță din jud. Vidin, care stă cu reședința în com. Novesăl, jud. Vidin, supune populația românească din localitate la cele mai insuportabile obligațiuni, fără nici un drept, de multe ori și pentru treburile sale personale. In schimb însă, aceeaș populație este lipsită de cele mai elementare drepturi și libertăți, până și lămpile i-au fost interzise să le aprindă în timpul nopții.

4. In garnizoana din Vidin există o școală pentru subofițeri și reangajați, grade inferioare, în care însă se primesc în prezent numai curați bulgari. Până acum câtva timp, militari români grade inferioare și ofițeri au fost recunoscuți ca cei

mai buni ostași, fapt care a fost confirmat de trecutele răsboaie, acum însă, sunt trădători.

5. In ziua de 30 Noembrie a. c., Primarul orașului Vidin, dr. B. Bonceff (un notoriu românofob), împreună cu un Inspector Silvic din Ministerul Agriculturei, a ținut numaidecât să fericească pe bieții noștri țărani, din com. Chirimbeg, luându-le din izlazul satului 14 ha., pentru scopuri nemărturisite. Aferim, — ce zice turcul!

Cu asta vroia dânsul să se prezinte în fața autorităților noastre dela Craiova și la Calafat?

6. In toate comunele noastre românești din Valea Timocului și dreapta Dunărei, au fost destituiți nu numai toți primarii dar și toți registratorii și personalul polițienesc, fiind înlocuiți cu bulgari sadea, aduși axpres, de pe cine știe unde. Credem că nu mai e nevoe de comentări!

Scrisoare din Timocul bulgăresc

Marine,

Cartea ț-am primit-o și am tras belea rea dupe partea ta. A venit soldați dila post și a cătat pin casă și a găsât scrisoarea ta și m'a loat la post și m'a bătut și de acolo m'a mânat la Novo-Selo. Și acolo m'a bătut că cică eu sânt agentu Romăniei în Bulgaria. Tu mă întrebi să-ț scriu cum să poartă cu noi aicea, noi trăim cu soldații de tot rău, mai rău de când cu turcii. Dici înainte scriene cu bucvile (literile) bulgărești. Primește multă sănătate dela noi toți ăi de acasă.

I. P.
Com. Isăn jud. Vidin

Recenzii

„Viața Literară”. Apare în Capitală cu un bogat și variat material literar și filosofic. Toate problemele culturale și literare sunt tratate cu o eleganță și o erudiție demnă de orice revistă de specialitate din streinătate.

Vom reveni cu altă ocazie mai amănunțit.

Arhivele Basarabiei, revistă de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru, Chișinău, „Tiparul Moldovenesc” 1934. No. 3.

Publicațiile noastre din provincie și-au schimbat de mult caracterul lor provincial. De multe ori periodicele care apar în cine știe ce colț îndepărtat al țării, rivalizează nu numai în formă, dar și în maturitatea cu care pun și rezolvă problemele. Sunt cunoscute, în acest sens, **Arhivele Olteniei**, la care putem adăuga și pe ale Basarabiei, unde se observă aceiaș serióasă preocupare, cu acelaș zel de muncă. Dar, desigur, onoarea nu poate fi decât a conducătorilor: T. G. Bulat și C. N. Tomescu, precum și a p. s. episcop Visarion.

Revista cuprinde articole și documente prețioase.

Viața Basarabiei, Chișinău. Director: Pan Halippa.

Remarcăm studiul d-lui V. Țepordei, despre Alexie Mateevici, cunoscutul poet basarabean. Dl. V. Țepordei, susține că Alexie Mateevici, este poetul care trebue revendicat pentru curentul poporanist, cu toate că a fost strein de curentele din Vechiul Regat. Alexie Mateevici a cunoscut adânc viața țăranului și mai ales lipsurile ei. De aci, din această cunoaștere, au reeșit aceste versuri, care-l integrează în curentul poporanist:

„Hai măi frate, hai măi frate
Zorile s'aprind,
Hai să căutăm dreptate,
Voie și pământ.
Plugărit-am viața toată
Ș'am muncit noi rău,
N'am văzut zi luminată
Numai greu, tot greu.
Și pe umeri numai juguri

Pân'acum am dus,
In robie și în lanțuri
Toate ni le-au pus.

Mai semnează d-nii: Pan Halippa, N. Spătaru, Th. Holban, etc.

Rod Nou. Silistra. Intr'un oraș unde viața are aspectele cele mai ciudate, am dori ca orice emanație să fie expresia vieții respective în tot complexul ei. Ar fi mai interesantă și ar avea nota specifică — valoarea reală a unei publicații. Deși alcătuită după calapod de capitală, revista deviază printr'un monoton acord tomnatec de prea multă duioșie.

Silistra are viață mai complexă.

Bărăganul, Director N. Thomescu-Baciu.

Revistă, cu bogat și prețios material dela sate și pentru sate

Căminul Cultural.

Inregistrăm aci, apariția revistei **„Căminul Cultural”**, care face parte din seria publicațiilor Fundațiilor Culturale „Principele Carol” sub direcția d-lui D. Gusti.

Alături de **Albina,** revista **Căminul Cultural**, e menită să aibe aceias grije: cercetarea și ridicarea vieții țăranului român la forme de viață proprii și superioare. Desigur, munca tinerimei universitare, la apelul Regelui și sub conducerea d-lui D. Gusti, care era făcută numai pentru țărani: totul pentru voi, nimic pentru noi; noi vă dăm, dar nu cerem — așa se exprima d-l Gusti, — trebuie să fie susținută de câteva principii, care se vor găsi în revista **Căminul Cultural.**

Era Nouă, jud. Trei-Scaune.

Am remarcat și cu altă ocazie seriozitatea acestei publicații și problemele capitale pe care le discută. Relevăm din numărul din Sept., Limba românească și revizionismul, de G. D. Seroba.

Colinda, Martie-Iunie, Bârlad.

Remarcăm: Stilul lui Slavici în capod'operile sale, de Gh. Bujoreanu.

Stâna, organ al oierilor din întreaga țară, Poiana-Sibiului. Revista apare deci în „țara oieritului”.

Grai Moldovenesc, Iași, Director: A. G. Delasântinele. August-Octombrie.

Semnează: Al. Cazaban, Zaharia Stancu, G. Bacovia, M. Gr. Constantinescu, A. G. Delafântânele, etc., scriitori ai Capitalei

Am mai primit la redacţie:

Viitorul No. 21, Nov.

România Militară, Oct. An. LXXI No. 10. Red. şi Adm. Marele Stat Major.

Poporul Românesc. An. III. Oct. No. 15. Red. şi Adm. Gara Chitila-Ilfov.

Raza literară, Buc. B-dul Elisabeta 43.

Prahova. An. I No. 2. Abon. Lei 100.

Propăşirea Agricultorului. Iulie-August. Red. şi Adm., str. Academiei 2 Bucureşti. Abon. Lei 120 şi 80.

Vraja Mării. An. II No. 11—12, Nov. 1934.

Buletinul Fed. Sind. de Funcţ. particulari. B-dul Carol No. 7. An. II No. 11.

Izvoraşul. Red. şi Adm., Bistriţa-Mehedinţi of. T. Severin. Abon. Lei 100.

Catedra. An. VIII No. 3—4 Noembrie, cu fotografia şi autograful Marelui Voevod Mihai.

ZIARE: **Tinerimea Patriotică** Buc., **Românul** Buc., **Ortodoxia** Buc., **Solia Dreptăţii** Orăştie, **Pământul** Călăraşi, **Veacul Nostru** Bârlad, **România dela Mare** Constanţa, **Plugarul** Brăila, **Gorjanul**, Tg.-Jiu, **Flamura Verde** Buc., **Victoria Olteniei** T.-Severin, **Marea Noastră** Constanţa, **Gazeta Cărţilor** Buc., **Răsai Soare...** Blaj, **Shgipëria E Ré** (Albania Nouă), 28 Nov. Constanţa, număr festiv cu ocazia împlinirii a 22 de ani dela eliberarea Albaniei.

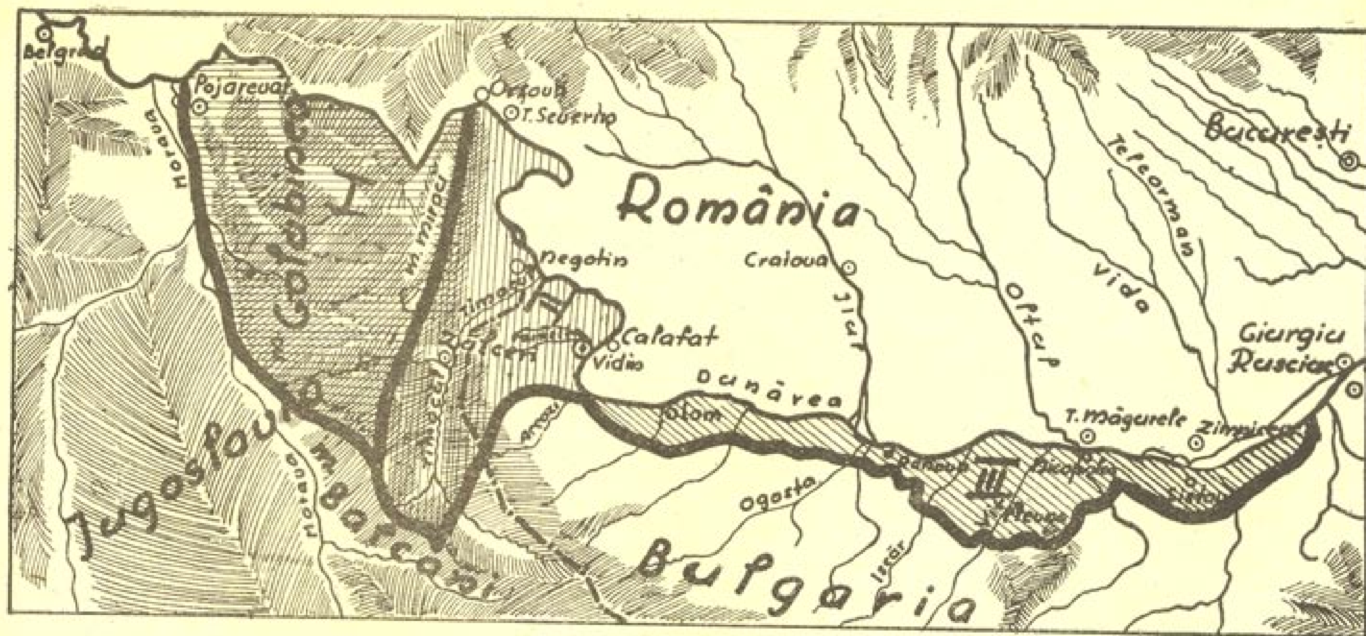
Nădejdea, ziarul românilor din Banatul jugoslav — Vărşeţ — de sub conducerea d-lui dr. S. Butoarcă, în care se remarcă sforţările fraţilor noştri bănăţeni pentru graiul şi sufletul românesc.

La 14 Decembrie a. c. s'a constituit Federaţia Românilor de peste hotare şi s'a ales următorul comitet:

1. *Preşedinte, D-l Dr. P. Vodă-Timoceanu,*
2. *Vice-preşedinte, D-l Roza Ilie,*
3. *Secretar General, D-l Silviu Miclea,*
4. *Casier, D-l A. I. Andrei şi*
5. *Bibliotecar, D-l I. Lutzai.*

HARTA-VALEA TIMOCULUI ŞI DREAPTA DUNĂRII

Scara 1 : 2.250.000

L E G E N D A:

I. Românii din masivul Balcanilor sârbeşti (Iugoslavia).

II. Românii depe Valea Timocului (Bulgaria şi Iugoslavia).

III. Românii din judeţul Plevna-Bulgaria.

IV. —·— Frontiere.